

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Svar på høring - Endringer i universitets- og høyskoleloven og universitets- og høyskoleforskriften

UiT Norges arktiske universitet viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 9. oktober, og forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven og universitets- og høyskoleforskriften som er sendt på høring med frist 15. desember 2024. UiT takker for muligheten og vil gi følgende høringsuttalelse, som er ordnet etter punktene i høringsnotatet.

Innledningsvis vil UiT vise støtte til endringer som styrker institusjonenes autonomi. Vi mener det er hensiktsmessig at institusjonene selv bør kunne bestemme egne ordninger, ut fra egenart og det strategiske og helhetlige ansvaret som er gitt til institusjonenes styrer og ledelse.

Utlysning av ekstraerverv, jf. høringsnotatets punkt 2 og lovens § 7-7

UiT støtter departementets forslag om en lovendring som gir institusjonene mulighet til å delegere adgangen til å ansette personer i ekstraerverv fra styret til ansettelsesorganer, dersom særlige grunner tilsier ansettelse uten utlysning.

I etterkant av Stortingets behandling av ny lov, har UiT har sammen med andre universiteter gitt innspill til departementet om at det vil være utfordrende å gjennomføre ansettelsesprosesser i ekstraerverv etter lovens § 7-7. Det er i innspillet pekt på at det fremstår som strengt og lite fleksibelt at beslutninger om å gjennomføre ansettelser uten utlysning må treffes av styret, uten adgang til å delegere.

Ekstraerverv brukes for å dekke behov for å knytte til seg personer med særskilt kompetanse innen forskning og undervisning for å kunne oppfylle universitetenes samfunnsoppdrag, kjerneoppgaver og mål. Universitetene trenger handlingsrom for å knytte til seg de som til enhver tid er de beste, og som har kompetansen i tilknytning til en hovedstilling hos en annen arbeidsgiver. Det er noen ganger slik at det bare er én eller et fåtall personer som har den etterspurte kompetansen og som er aktuelle for en stilling. UiT ser det som viktig å beholde en åpning for å kunne ansette uten utlysning, og er enig i at det skal foreligge særlige grunner for å ikke utlyse. En virkning av nåværende lov vil være at flere saker blir lagt fram for universitetsstyret, jf. lovens § 7-8. I tilknytning til økt omfang av slike saker vil det også være et merarbeid knyttet til saksgang og administrative prosesser.

UiT vurderer det slik at forslaget et nytt tredje ledd i lovens § 7-7, som innebærer at styret kan delegere ansettelse uten utlysning for ekstraerverv, vil dekke institusjonens behov for fleksibilitet og effektive prosesser. Vi ser det ikke som hensiktsmessig at styret skal behandle og gjøre ansettelsesvedtak for denne type stillinger. Styret skal primært ha en overordnet og strategisk funksjon, og har normalt ikke en møtefrekvens som gjør det hensiktsmessig å behandle løpende enkeltsaker. Ansettelsessaker får generelt

også bedre kvalitativ behandling i et ordinært ansettelsesorgan som styret har delegert fullmakter til, og hvor vitenskapelige ansatte med kunnskap om fagområdet og aktuelle ledere er representert. Ansettelsesorganet er nærmere til å gjøre en vurdering av hvorvidt det foreligger særlige grunner for ansettelse uten utlysning.

Fjerne krav om innstillingsutvalg, jf. høringsnotatets punkt 3 og lovens § 7-4

UiT mener at den enkelte institusjon bør ha mulighet for å opprette innstillingsutvalg for stillinger hvor institusjonens styre ser behov for dette.

UiT kan støtte departementets forslag om en lovendring som fjerner kravet om innstillingsutvalg ved ansettelser av prorektor, leder for avdeling og grunnenhet og administrerende direktør. Vi har forståelse for de vurderinger som ligger til grunn for forslaget om å harmonisere reglene i universitets- og høyskoleloven med endringer som er foretatt både i arbeidsmiljølovens og statsansattelovens regler om ansettelse. UiT er generelt enig i at endringen ikke medfører at grunnlaget for å gjøre gode vurderinger i en ansettelsesprosess svekkes. Arbeidsgiver (nærmeste leder) har muligheter for å skaffe og kvalitetssikre et godt grunnlag for å innstille i en ansettelsesprosess, på bakgrunn av data, vurderinger, intervjuer mv. Ansettelse i slike stillinger vil bli behandlet i et kollegialt organ, og forenklingen vil kunne gi en mindre ressurskrevende ansettelsesprosess.

Ved den enkelte institusjon er det relevant å vurdere hensyn til legitimitet og forankring i organisasjonen, jf. kravet som gjelder ved ansettelse av rektor, hvor ansettelsesprosessen skal sikre at studentene og de ansatte blir hørt. Stillinger som prorektorer, dekaner og instituttledere er sentrale lederstillinger hvor det kan være hensiktsmessig med større grad av medvirkning enn for ordinære stillinger.

Egenbetaling for gjentak av tidligere beståtte eksamener, jf. høringsnotatets punkt 4, lovens § 2-5 og forskriftens § 4-7

UiT mener at det må være opp til institusjonene selv å vurdere om en betalingsordning skal tas i bruk, i det tilfellet at egenbetaling innføres som et tilgjengelig virkemiddel.

UiT er i prinsippet enig med departementet i ønsket om å redusere omfanget av gjentak av tidligere beståtte eksamener. UiT mener imidlertid at andre muligheter for å begrense dette burde vært utredet før egenbetaling som eneste virkemiddel innføres.

Det er flere utfordringer knyttet til gjennomføringen av en slik ordning. For det første kan de administrative merkostnadene ved å etablere og drifte en betalingsordning overstige de gevinstene dette vil gi. UiT mener at gevinstene må stå i rimelig forhold til de administrative kostnadene.

For det andre er det risiko for at en betalingsordning kan bidra til å forsterke sosiale forskjeller blant studentene. Studenter med god økonomi vil lettere kunne ta opp eksamener for å forbedre karakterer, noe som kan gi dem en fordel på arbeidsmarkedet og svekke sosial mobilitet. Dette står i kontrast til vårt mål om å tilby like muligheter til alle studenter, uavhengig av deres økonomiske bakgrunn.

UiT mener at de sosiale virkningene av å innføre en slik avgift ikke er tilstrekkelig vurdert. Det mangler også et anslag på hvor høy avgiften vil være. Et slikt anslag er nødvendig for å kunne vurdere de økonomiske konsekvensene for studentene, spesielt med tanke på deres betalingsevne. UiT antar at avgiften ikke vil være ubetydelig, da den både skal dekke de faglige og administrative kostnadene. Dette reiser spørsmål om hvorvidt det er hensiktsmessig å legge denne økonomiske byrden på studentene.

Bruk av studentarbeider til plagiatkontroll, jf. høringsnotatets punkt 5 og lovens § 11-6

UiT støtter forslaget om at institusjonene i sine lokale eksamensforskrifter inntar en bestemmelse om adgang til å gjennomføre plagiatkontroll.

Bachelor- og masteroppgaver på norsk og samisk, jf. høringsnotatets punkt 6 og forskriftens § 5-4

UiT er enige i viktigheten av å ivareta norsk og samisk fagspråk, men er usikker på om å lovfeste retten til å levere masteroppgaver og bacheloroppgaver på samisk er hensiktsmessig. Slik det er i dag er det tillatt å gi muligheten til å skrive på samisk, så fremt de øvrige kravene til eksamensordninga er oppfylt. Med bakgrunn i blant annet begrenset tilgang på tilstrekkelig språkkompetanse, vil veldig mange fagområder per nå ikke vil ha mulighet til å imøtekomme et slikt krav. Det å innhente sensorer uten tilstrekkelig fagkompetanse vil vi på det sterkeste fraråde. UiT mener derfor at dagens ordning bør videreføres.

Lovregulering av institusjonskategorier, jf. høringsnotatets punkt 7 og lovens § 3-1

UiT støtter at krav til akkreditering som universitet, vitenskapelig høyskole og høyskole blir lovfestet.

Oppnevning og valg av institusjonens styre, jf. høringsnotatets punkt 8 og lovens § 4-4

UiT støtter forslaget om å ta inn ordet *inntil* på tre punkter i § 4-4, første ledd, og mener at dette vil gjøre valg og oppnevning mer fleksibel og mulig å tilpasse den aktuelle situasjonen.

Departementet har foreslått flere endringer i femte ledd, som gjelder funksjonstid i vervet som styremedlem. UiT er enig i de underliggende hensynene som departementet legger vekt på, med hensyn til kontinuitet og fornyelse. Vi støtter at begrensningen på sammenhengende åtte år også bør gjelde ved oppnevning, ikke bare ved valg.

UiT kan også støtte det at et styremedlem har vært valgt eller oppnevnt sammenhengende i åtte år, ikke bør være til hinder for at vedkommende kan oppnevnes/utpekes som styreleder for en ny periode. Av hensyn til fornyelse, foreslår vi at slik oppnevning skal være begrenset til inntil fire år.

UiT er i tvil om det bør åpnes for at et styremedlem kan ha vervet i mer enn åtte år dersom vedkommende skifter valgkrets, jf. forslaget om *innenfor samme valgkrets*. Vi viser til at styret skal opptre samlet som et kollegialt organ, og at medlemmer først og fremst er deler av en helhet med felles ansvar, og ikke representanter for ulike interesser ved institusjonene. UiT har også erfaring for at styremedlemmers personlige erfaringer, kompetanse og engasjement har større betydning enn hvilken valgkrets de er valgt eller oppnevnt fra. Vi ser generelt ikke at det vil være et vesentlig skifte dersom et medlem går over fra å være f.eks. midlertidig til fast vitenskapelig ansatt, eller fra student til ansatt. UiT foreslår derfor at begrensningen på sammenhengende åtte år skal gjelde uavhengig av valgkrets.

Det er ikke foreslått av departementet, men UiT foreslår at det blir vurdert å ta inn en ny setning i § 4-4, fjerde ledd, slik at det lyder: «Institusjonens styre foreslår eksterne styremedlemmer og varamedlemmer, etter kriterier fastsatt av departementet. Departementet skal legge vekt på institusjonenes forslag.»

Oppnevning av NOKUTs styre, jf. høringsnotatets punkt 9 og lovens § 16-4

UiT har ikke synspunkter på forslagene som gjelder NOKUT sitt styre.

Økonomiske og administrative konsekvenser, jf. høringsnotatets punkt 10,

UiT er enige i vurderingene av at endringer iht. punkt 2 og 3 i høringsnotatet vil bidra til å lette den administrative byrden for styrene og gi enklere ansettelsesprosesser.

Som omtalt i tilknytning til høringsnotatets punkt 4 om egenbetaling, er UiT usikker på om det er hensiktsmessig å innføre en slik ordning, av to grunner. Det ene er tvil om egenbetaling i seg selv vil fungere som et vesentlig insentiv for å redusere omfanget. Det andre er at gevinstene ved en slik ordning bør stå i rimelig forhold til de administrative merkostnadene ved institusjonene. Det kan legges til at det kan arbeides med andre måter å redusere omfanget på. UiT ser risiko for at de reelle virkningene av forslaget kan bli små, og at den vesentligste effekten kan bli økte kostnader, der en enkel tildeling til institusjonene erstattes med enkelttransaksjoner. Resultatet kan bli økte kostnader og en ren fordelingsmessig effekt.

UiT fraråder å lovfeste retten til å levere masteroppgaver og bacheloroppgaver på samisk, på grunn av manglende språkkompetanse. For institusjonene vil et slikt krav bli svært vanskelig å etterleve, og også gi økte kostnader.

Vennlig hilsen

Dag Rune Olsen
rektor

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur